

Ліннік Д. Ю.
*аспірант кафедри економіки підприємства
Донбаської державної машинобудівної академії
м. Тернопіль, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-297-8-12>

РОЛЬ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ У ПОСТКОНФЛІКТНОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ

Економічні збитки в Україні в результаті повномасштабного вторгнення Росії досягли такого масштабу, якого в Європі не бачили з часів Другої світової війни. Відбудова економіки вимагає великих інвестицій як у людський, так і у фізичний капітал за підтримки міжнародних інституцій, а також покращення інституційного середовища, сприятливого для економічного зростання. Ще перед початком активної фази війни в Україні спостерігався «інвестиційний голод», який значно стримував розвиток економіки. Наразі існує нагальна потреба у дієвих механізмах активізації інвестиційного розвитку та промислово-економічному відновленні. Саме одним з таких механізмів відновлення можуть стати індустріальні парки.

Залучення іноземного капіталу до будь-якої країни насамперед повинно мати сприятливий інвестиційний клімат. Серед недоліків інвестиційного клімату України іноземними інвесторами вважається політична, економічна та правова нестабільність, низька дієздатність механізмів забезпечення ринкових прав і свобод інвесторів та захисту їх інтересів. Нині перелік факторів негативного впливу на інвестиційний клімат очолює війна, на другому місці атаки на українську енергосистему, а на третьому – корупція. За даними дослідження Європейської Бізнес Асоціації інтегральний показник індексу інвестиційної привабливості України у першій половині 2022 року склав 2,17 балів, а у другій половині повернувся до значень 2020 року та нині становить 2,48 бали з можливих 5 балів [1].

На нинішньому етапі основними перевагами створення індустріальних парків в Україні є приваблення прямих закордонних інвестицій, відновлення ефективного функціонування підприємств, які переїхали з зони бойових дій, та створення нових робочих місць з високими стандартами праці. З огляду на досвід країн світу створення спеціальних економічних зон дає можливість підвищити інституційну

активність окремих територій та створити регіональні точки зростання економіки. Значний економічний успіх який став визначальним фактором прискореного економічного розвитку після створення індустріальних парків спостерігався в Польщі, Словаччині, Чехії, Турції, Південній Кореї та Китаї.

Індустріальний парк – це облаштована відповідною інфраструктурою територія, в межах якої здійснюється господарська діяльність у сфері переробної промисловості, переробки промислових та/або побутових відходів, науково-технічна діяльність, діяльність у сфері інформації і електронних комунікацій на умовах визначених Законом «Про індустріальні парки» та договором про здійснення господарської діяльності в межах індустріального парку.

Індустріальні парки є перевіреним часом та міжнародним досвідом механізмом індустріалізації економіки, модернізації промисловості шляхом впровадження підходів ресурсоефективності та моделі «циркулярної економіки», залучення інвестицій, підвищення рівня зайнятості населення, забезпечення збалансованого регіонального та місцевого розвитку [2].

Функціонування індустріальних парків спрямовано на:

- залучення інвестицій та розвиток України;
- вирівнювання економічного розвитку регіонів і підвищення якості життя населення України;
- запровадження інноваційних та енергозберігаючих технологій;
- створення нових робочих місць;
- сталий розвиток і захист навколишнього природного середовища.

В Україні більшість індустріальних парків все ще перебувають на початковій стадії розбудови, зокрема, внаслідок ряду системних недоліків у процесі підготовки та реалізації ініціатив щодо створення індустріальних парків, недосконалого законодавчого регулювання окремих аспектів їх започаткування та функціонування, значної потреби в інвестиціях для створення інфраструктури, недостатнього досвіду ініціаторів створення індустріальних парків і керуючих компаній щодо реалізації таких проектів [3].

З моменту прийняття Закону України «Про індустріальні парки» економічна активність індустріальних парків в Україні все ще залишається недостатньою. Так, на кінець 2022 року з 60 індустріальних парків, включених до Реєстру індустріальних (промислових) парків лише у 37 індустріальних парках обрано керуючі компанії, у дев'яти – є учасники та інші суб'єкти індустріальних парків. У 2022 році, впродовж

якого до Реєстру включено дев'ять індустріальних парків, нарощувалася динаміка щодо їх створення переважно у західних регіонах. Водночас значна частина індустріальних парків, включених до Реєстру, не розвивається та не отримує належної уваги з боку відповідних територіальних громад і регіонів.

Варто зазначити що для залучення інвестицій в індустріальні парки законопроектом № 5688 було передбачено зміни до Податкового кодексу, а саме:

- звільнення від податку на прибуток резидентів індустріальних парків на 10 років за його реінвестування в розвиток інвестиційного проекту;

- звільнення від оподаткування податку на додану вартість нового устаткування для власного використання;

- встановлення пільг з податку на нерухомість за рішенням органів місцевого самоврядування;

- встановлення ставки земельного податку та орендної плати за землі державної та комунальної власності в розмірі меншому, ніж земельний податок;

- звільнення від сплати земельного податку [4].

Також іншим законопроектом № 5689 було внесено зміни до Митного кодексу.

Законопроектом передбачалося звільнення від оподаткування митом нового устаткування (обладнання), що ввозиться учасниками індустріальних парків для власного використання. Впроваджені зміни для «перезапуску» індустріальних парків повинні були в першу чергу залучити іноземних інвесторів. Прогнозувалося додаткове зростання ВВП на 3,2%, зростання переробної промисловості на 7% та добувної на 5,3%, зростання несировинного експорту на 8,18%, збільшення податкових надходжень на 2,93%.

Незважаючи на створення досить привабливих стимулів для іноземних інвесторів, слід пам'ятати що впровадження подібних податкових та митних пільг може бути додатковим кроком до корупції та арбітражу. Такі податкові стимули не завжди здатні вплинути на рішення іноземних інвесторів щодо створення бізнесу чи інвестування в підприємства. Законом не контролюється надання компенсацій підприємствам, тобто уповноважені державні органи самі вирішують умови надання таких компенсацій. Наявність пільг ускладнює податкову систему, конкурентне середовище, збільшує дискреційні можливості

контролюючих органів та створює ризики виникнення нових схем ухилення від сплати податків.

Не менш важливим та найбільш очікуваним рішенням держави в галузі спеціальних економічних зон є здешевлення кредитів на будівництво інфраструктури для індустріальних парків. Саме переробна промисловість в індустріальних парках має найбільший потенціал для самостійного фінансування армії та вітчизняного оборонно-промислового комплексу. Вирішивши проблеми пов'язані з безпекою та корупцією, Україна може залучити велику кількість іноземних інвесторів, що в подальшому сприятиме розвитку індустріальних парків з використанням кращих світових практик, та найважливіше – покращенню соціально-економічного стану України у післявоєнний період.

Література:

1. European Business Association. Індекс інвестиційної привабливості України. URL: <https://eba.com.ua/indeks-investytsijnoyi-pryvablyvosti-ukrayiny-vidnovuvsvya-do-kovidnogo-znachennya/>

2. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023–2030 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-2023-%D1%80#Text>

3. Національний інститут стратегічних досліджень. Розвиток індустріальних парків як чинник пришвидшення відновлення економіки України. URL: <https://niss.gov.ua/en/node/4540>

4. Рада підтримала законопроекти, що забезпечують фіскальні стимули для індустріальних парків. URL: https://lb.ua/society/2021/12/16/501113_chernishov_rada_pidtrimala.html